സി. കെ. മൂസ്സത്

ചെമ്പൈ സ്മരണകൾ

''കരുണ ചെയ്വാനെന്തു താമസം കൃഷ്ണ'' എന്ന ഗാനം സംഗീതക്കൊഴുപ്പോടെ ആദ്യമായവതരിപ്പിച്ചത് ചെമ്പൈ വൈദ്യനാഥ ഭാഗവതരാണ്. കച്ചേരിസമയത്ത് സദസ്യരോട് ''സ്വാനുഭവം'' കലർന്ന തമാശകളും പറയുന്ന ഭാഗവതർ, കഥകളിപ്പദങ്ങൾക്കുപുറമെ നാരായണീയശ്ലോകങ്ങളും ആലപിക്കുമ്പോഴും ആത്മവിസ്മൃതിയിൽ ലയിക്കുന്ന ഭാഗവതർ—ഈ വരുന്ന ഒക്ടോബറിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിര്യാണംമൂലമുണ്ടായ വിടവിന് 14 വർഷത്തെ പഴക്കമുണ്ട്.

"രാജാവിനെ നോക്കിനിൽക്കാനുള്ള അവകാശം ഒരടുക്കളപ്പൂച്ചയ്ക്കുമുണ്ട്'' ഏതാണ്ട് ഈ അർത്ഥം വരുന്ന ഒരിംഗ്ലീഷ് പഴമൊഴിയുണ്ട്. ആ ന്യായത്തിലാകുമോ സംഗീതവിദഗ്ധനല്ലാത്ത ഞാൻ ചെമ്പൈ ഭാഗവതരെപ്പറ്റി രണ്ടുവാക്കു എഴുതുന്നത്! കർണ്ണാടകസംഗീതാസ്വാദനത്തിനുള്ള ജ്ഞാനം വെച്ചുനോക്കുമ്പോഴും എനിയ്ക്കു ഭാഗവതരെപ്പറ്റി വിദഗ്ദ്ധാഭിപ്രായം പറയാനുള്ള അവകാശം പരിമിതമാണ്. പക്ഷേ വ്യക്തിഗതമായ സ്നേഹബന്ധങ്ങൾവച്ചാണു ഇവിടെ അനുസ്മരണരൂപത്തിൽ ചിലതെഴുതുന്നത്.

1974-ൽ ഭാഗവതർ അന്തരിക്കുന്നതിന് ഏതാനും മാസങ്ങൾക്കുമുമ്പ് വടകര ലോകനാർകാവിൽ ഒരു പ്രത്യേകപരിപാടിയ്ക്ക് അദ്ദേഹം ചെന്നു. എനിയ്ക്കു അന്നേദിവസം ഭാഷാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിൽ ഒഴിയാൻ വയ്യാത്ത ഒരു പരിപാടിയുമായി തങ്ങേണ്ടിവന്നു. ഞാനെത്താഞ്ഞതിൽ തെല്ലമർഷത്തോടെ ഭാഗവതർ കടത്തനാട്ട് ജനിച്ച എന്റെ ശ്രീമതിയോട് ചോദിച്ചു ''ഇങ്ങനെയൊക്കെ മതിയോ?'' എന്ന്. രണ്ടുവർഷം മുമ്പ് ഒരു നവരാത്രി പരിപാടിക്ക് ഭാഗവതർ തിരുവനന്തപുരം ടാഗോർ തിയറ്ററിൽ വന്നു. പരിപാടിക്കുശേഷം ഇറങ്ങുമ്പോഴും തിരക്കിൽ അന്വേഷിച്ചു ''രണ്ടാമത്തെ മകളുടെവിവാഹം കഴിഞ്ഞോ? അറിയിച്ചാൽ അതിനും ഭാഗവതർവന്നു കച്ചേരി നടത്തും'' അതിനു ഒമ്പതുവർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പാണു ഭാഗവതർ പാലക്കാട് (1966-ൽ) ഉള്ളപ്പോഴും എന്റെ ആദ്യപുത്രിയുടെ വിവാഹകർഷണക്കത്തു കൊടുക്കാൻ കോളേജിനടുത്തുള്ള അന്നത്തെ ചോണ്ടത്ത് വീട്ടിൽ ചെന്നിരുന്നു. ''എന്നേക്കാണ്! ആ മെയ് 16നു അല്ലേ. അന്നു ഞാൻ ഒരു കച്ചേരി നടത്തും'' അതിനൊന്നുമുള്ള കോപ്പ് എനിക്കില്ലെന്നു പറഞ്ഞുനോക്കി. പക്കവാദ്യക്കാർക്കുള്ള വഴിച്ചെലവുമാത്രം കൊടുത്താൽ ധാരാളമായി. ആയിരം ഉറു

ചെമ്പൈ വൈദ്യനാഥ ഭാഗവതർ

പ്പിക ഫീസുള്ള തനിയ്ക്കു വേണ്ടതു ഒരു ക. ജ പായസം മാത്രം. പഴനിക്ഷേത്രത്തിൽ ... ച്ചായിരുന്നു വിവാഹമെങ്കിലും മോത്തിലാൽ ഹൈസ്ക്കൂൾ അങ്കണത്തിൽ നടന്ന സ്വീകരണത്തോടനുബന്ധിച്ച് ഭാഗവതർ കച്ചേരി നടത്തി. കച്ചേരിയുണ്ടാകുമെന്നു പിന്നീടു വിതരണം ചെയ്തകത്തുകളിൽ ഒരുസീലുണ്ടാക്കി കുത്തുകയാണുണ്ടായത്. ഭാഗവതർ പറയുകയാണുകടത്തനാട്ട് ആയഞ്ചേരി കോവിലകത്തെ ചോറാണ് തന്റെ വയററിൽ എന്നും ചെറുപ്പകാലം കഴിച്ചുകൂട്ടിപാട്ടുപഠിച്ചതും കോവിലകാംഗങ്ങളോടൊപ്പം പുത്തൻകുളത്തിൽ നീന്തിയതുമായ അനുഭവങ്ങൾ കച്ചേരിക്കിടയിൽ ഭാഗവതർ നന്ദിപൂർവ്വം വിവരിച്ചു.

പാലക്കാട് ജില്ലയിൽപ്പെട്ട ചെറിയ ഗ്രാമമാണു ചെമ്പെ. 1896-ൽ അനന്തഭാഗവതരുടെ പുത്രനായി ജനിച്ച വൈദ്യനാഥന്റെ ആദ്യഗുരു സ്വപിതാവുതന്നെയായിരുന്നു. പിതാവായ അനന്തഭാഗവതർ കടത്തനാട്ട് കോവിലകാംഗങ്ങളെ പാട്ടുപഠിപ്പിക്കാൻ താമസമായിരുന്നു. കോവിലകത്തു കഥകളി സംഘവും മററും ഉണ്ടായിരുന്നു കോവിലകത്തു എത്ര പേർ പാട്ടുകാരായി എന്നറിഞ്ഞുകൂട, ഒന്നിച്ചു താമസിച്ച വൈദ്യനാഥൻ ഗാംഭീര്യവും മുഴക്കവും തികഞ്ഞ ശബ്ദത്തിൽ സ്വയം ലയിച്ച് ഗാനാലാപം നടത്തുന്നതു കേട്ടുരസിക്കാൻ സംഗീത വിദഗ്ദ്ധജ്ഞാനമൊന്നും ആവശ്യമില്ല. ''കരുണചെയവാനെന്തു താമസം കൃഷ്ണാ'' എന്ന ഗാനം സംഗീതക്കൊഴുപ്പോടെ ആദ്യമായവതരിപ്പിച്ചതു ഭാഗവതരാണ്. കച്ചേരി സമയത്തു സദസ്യരോട് സ്വാനുഭവം കലർന്ന തമാശകൾ പറയും. ചെമ്പെയുടെ പേച്ച് എന്നും പ്രസിദ്ധമാണ്. കഥകളിപ്പദങ്ങൾക്ക് പുറമേ നാരായണീയ ശ്ലോകങ്ങൾ ആലപിക്കുന്നിടത്തുമുണ്ട്_ ആത്മവിസ്മൃതിയോടെയുള്ള ലയം! 1974 ഒക്ടോബർ 16നു ആ ഗാനഗന്ധർവ്വന്റെ ശബ്ദം നിലച്ചു. ചെമ്പെയുടെ തിരോധാനം കേരളത്തിന്റേതായ കർണ്ണാടക സംഗീതപാരമ്പര്യത്തിന് ഒരു വലിയ നഷ്ടമാണ്. പാലക്കാട് സക്കാർ സംഗീത കോളേജിന് ചെമ്പെയുടെ നാമം നൽകിയതു തികച്ചും അർത്ഥവത്താണ്. യുവക്കാളെ പ്രോൽസാഹിപ്പിച്ചുയർത്തുന്നതിൽ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ച ഒരു മഹദ്വ്യക്തിയായിരുന്നു ഭാഗവതർ.

1974 ഒക്ടോബർ 30-നു ചെമ്പെസ്മരണകൾ എന്ന ശീർഷകത്തിൽ സരോജിനി വി ... ...ക്കററ് ഇ. ആർ. നായനാർ, ... എസ്. എൻ., കടത്തനാട്ട്, ഏ. കെ. രാമവർമ്മ വലിയ രാജാ എന്നിവരുടെ കുറിപ്പുകൾ രേഖപ്പെട്ടു കിടപ്പുണ്ട്. അറുപതിലധികം കൊല്ലം ഗുരുവായൂർ ഏകാദശിദർശനം നടത്തി അറുപതാമത്തേത് ഒരു സംഗീതോൽസവമായി നടത്തിയ കാര്യമാണു വി. എസ്. എൻ അനുസ്മരിച്ചത്. കടത്തനാട്ട് രാമവർമ്മ വലിയ രാജാവിന്റെ അനുസ്മരണം പകർത്തട്ടെ. ''ഇക്കഴിഞ്ഞ സെപ്തംബറിൽ തന്റെ ജൻമദിനം ഗുരുവായൂരപ്പന്റെ സന്നിധിയിൽവെച്ചു കൊണ്ടാടണം. അതിനു ഞാനും ചെല്ലണം എന്ന് സഹോദരനിർവ്വിശേഷമായ വാൽസല്യത്തോടെ എന്നോട് ഭാഗവതർ പറഞ്ഞതാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പെട്ടെന്നുണ്ടായ ചരമവാർത്തകേട്ടപ്പോൾ ഞെട്ടലോടെ അക്കാര്യം ഓർത്തുപോയി. ഭാഗവതരുടെ ചെറുപ്പകാലം കടത്തനാട്ട് കോവിലകത്താണ് കഴിച്ചത്. അച്ഛൻ തമ്പുരാട്ടിമാരെ പാട്ടുപഠിപ്പിക്കാൻ 7-8 കൊല്ലം കോവിലകത്തു താമസിച്ചിട്ടുണ്ട്. നാലുവയസ് പ്രായമായ ഭാഗവതരും കോവിലകത്തെ കൊച്ചുതമ്പുരാക്കൻമാരായ ഞങ്ങളും ഏകോദരസഹോദരൻമാരെപ്പോലെ കഴിഞ്ഞു. ഭാഗവതരുടെ മാതാമഹൻ ലോകനാർകാവിലെ പ്രവൃത്തിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആളായിരുന്നു. അതാണു ഭാഗവതർക്കു കോവിലകത്തോടുള്ള ഭക്തിയ്ക്കുനിദാനം. കൊല്ലത്തിൽ രണ്ടുമൂന്നുപ്രാവശ്യം കാവിൽ വന്നുതൊഴുതു. പലേവഴിപാടുകളും കഴിച്ചു. സ്വന്തം ബന്ധുജനങ്ങളുടെ ഒപ്പം താമസിക്കുക ഭാഗവതരുടെ പതിവിൽ പെടും. കോവിലകത്തെ ഏതു വിശേഷത്തിനും കച്ചേരി സൗജന്യമായി നടത്തുക തന്റെ കർത്തവ്യമായി പറയാറുണ്ട്. കാവിലമ്മ തന്റെ അമ്മയാണെന്നു സങ്കൽപ്പിച്ചു അവിടത്തെ കച്ചേരിക്കും പ്രതിഫലം സ്വീകരിച്ചിരുന്നില്ല. ഏതാണ്ട് 43 വർഷം മുമ്പു കുററിപ്പുറം കോവിലകത്തുവെച്ച്പള്ളിക്കെട്ട് കല്യാണം ഉണ്ടായി. വടകരവെച്ച് ഞാൻ ഭാഗവതരെ കാണാൻ ആയിടയ്ക്കു സംഗതിയായി. പ്രസിദ്ധ ഫിഡിൽ വിദ്വാൻ ചൗഡയ്യയോടൊപ്പം കാസർകോട് ഒരു പരിപാടിക്കുപോയ ഭാഗവതർ മടക്കം ചൗഡയ്യയേയും പാർട്ടിയേയും കൂട്ടി കോവിലകത്തുവന്നു ഗംഭീരമായ കച്ചേരി നടത്തി. യാതൊരു പ്രതിഫലവും വാങ്ങാതെ തിരിച്ചത് ഞങ്ങളെയെല്ലാം അത്ഭുതസ്തബ്ധരാക്കിയ കാര്യമാണ് കൊ.വ.1086ൽ ഭാഗവതരുടെ 16-ാം വയസസിൽ കോവിലകത്തുവെച്ചു അദ്ദേഹ

ത്തെക്കൊണ്ടു സംഗീതത്തിലും സാഹിത്യത്തിലും പ്രശസ്തനായ അന്നത്തെ വലിയ രാജാവും ഒരു കച്ചേരി നടത്തിച്ചു. വാസനാശാലികളായ വളരെ കുട്ടികളെ തന്റെ ഗ്രാമത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി സൗജന്യമായി പാട്ടുപഠിപ്പിച്ചിരുന്നു. സ്നേഹനിധിയായ ഒരു പിതാവിന്റെ വേർപാടാണു സംഗീത വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഇന്നുണ്ടായത്.''

അനായാസേന മരണം ഒരനുഗ്രഹമാണെങ്കിൽ ഭാഗവതർ തികച്ചും അനുഗൃഹീതൻതന്നെ. ചെമ്പൈ സംഗീതകോളേജിനടുത്തു താമസമാക്കിയിട്ടും തീർത്ഥക്കരപ്പാനിയാവാൻ വിധിയ്ക്കപ്പെട്ട ഞാനെന്റെ പ്രണാമങ്ങൾ ആ വാൽസല്യനിധിയുടെ സ്മരണയ്ക്കുമുമ്പിൽ അർപ്പിച്ച് കൃതാർത്ഥനാവട്ടെ. □